

ኤርትራ፣ ምድሪ ባሕሪ ካልኣይ ክፋል አልማማዊ ቅጥጠዐ

ደራሲ - አልአማን መሓመድ ስዒድ

(5)

ላዕላዋይ ባይቶ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ⁽¹⁾፣ ከም ላዕላዋይ ኤርትራዊ ፖለቲካዊ በዓል ስልጣን፣ ኤርትራ ብ1965 ናብ ኣርባዕተ ስዒቡ ናብ ሓሙሽተ ወተሃደራዊ ክፍልታት ክትመቃቕል ኣለዋ ዝብል እምነት ስለ ዝነበር፣ ነዚ ንምትግባር ኣብ መላእ ኤርትራ ወተሃደራዊ ኣሃዱታት ብምዝርጋሕ ፖለቲካዊ ህላውኡ ከረጋግጽ ፈተነ። ብወገንዚ መሪሕነት ዝተረሰበ እንተ ነበረ፣ እቲ ዝተፈጸመ ምምቕቓል፣ ንረብሓ ኤርትራ ዘይኮነ፣ ንረብሕኡን ምርዋይ ትዕቢቱን ከም ዝኾነ፣ በብቕሩብ ንኹሉ ብሩህ ኮነ። መሪሕነት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ወተሃደራዊ ኣሃዱታት ናብ መላእ ኤርትራ እንዲ እንተ ዘርገሐ፣ ንህሉው ኩነታት ኤርትራ ክቆጸርን ቀጺሉ ኣብ ልዕሊ ምንቕስቓስ ሓርነት ኤርትራ ዓወት ከመዝግብ ከም ዘይኸእል ናይ ብዙሓት እምነት ነበረ።

ማሕጽብ ኣልጃዓሊ፣ ንኩነታት ምዕባላ ኤርትራ፣ ኣውራ ድሕሪ ደማዊ ግጭት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራን ምንቕስቓስ ሓርነት ኤርትራን ኣብ ከባቢ ዒላ ጸዕዳ፣ ዝተወሰደ ውሳኔ ምምስራት ወተሃደራዊ ክፍልታት ኣብ መላእ ኤርትራ፣ ይከታተል ብምንባሩ፣ ኣብ ዝተፈላለዩ እዋን፡-“ውሳኔ ምምስራት ወተሃደራዊ ክፍልታት፣ ፈጹም ዘይተጸንዐ፣ ዘይበሰለን ምክኑይ ዘይኮነን ውሳኔ'ዩ ነይሩ። ቀንዲ ዕላምኡ፣ ነቲ ኣብ ውሽጢ ከርሲ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዝነበረ ምፍሕፋሕ ንምህዳእን ንምዕባስን ከም ዝነበረ ዘዛርብ ጉዳይ ኣይነበረን። ውሳኔ ምምቕቓል ክረግእን፣ ኣብ መንጎቲ፣ ኣብ ከተማ ከሰላ ዝዓስከረ ሰውራዊ መሪሕነት ዝተባህለን መሪሕቲ ወተሃደራዊ ክፍልታትን፣ ኣብ ውልቃዊ ቅርሕንቲ ዝተሞርኮሰ ምስሕሓባት፣ ጽልእን ተጸብኣን በሎኽ ክብሉ ግዜ ኣይወሰዱን። ቀጺሉ'ውን፡-“ላዕላዋይ ባይቶ ተጋድሎ ሓርነት

⁽¹⁾ ላዕላዋይ ባይቶ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ኣብ 1961 ካብ ዝምስረት፣ ኣብ ሞንጎኦም ከም ፖለቲካዊ ስልጣን፣ ኣብ ነገሕድሕዱ ዘይሰገን ዘይሰማማዕን ባይቶ'ዩ ነይሩ። ቀንዲ ጸላውቲ፣ እድረስ መሓመድ ኣድም፣ ዑስማን እድረስ ገላይዶስን ዑስማን ሳልሕ ሳብን ድማ ነበሩ።

ኤርትራ፡ ኣብ ልዕሊ'ቲ ኣብ ከባቢ ዒላ ጸዕዳ ዝዓስከረ ወተሃደራዊ ኣሃዱ ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ፡ ታሪኻዊ ወተሃደራዊ ዓወት ፈጸመ ኣለኹ ክብል ከሎ፡ ብሓቂ ካብ'ቲ ኣብ ኣርባዓታት ዝነበረ ኣነዋሪ ፖለቲካዊ ሕንፍሽፍሽ ነጻ ነይሩ ክበሃል ዝከኣል ኣይኮነን። እቲ ብ1964 ኣብ ኣኼባ ኩር ዝተወሰደ ውሳኔ፡ ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ ይኹን፡ ምምስራት ኣርባዕተ ወተሃደራዊ ክፍልታት፡ ካብ'ቲ ኣብ ኣርባዓታት ብሃይማኖታውያንን ቀቢላውያንን ዝተፈጸሙ ተግባራት ዝፍለዩ ኣይነበሩን።”

ከብርሀ ፈተነ።

ማሕጃብ ኣልጃዓሊ ካብ'ቲ ብዛዕባ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዝብሎ ወይ'ውን ዝሃረቦን ዝገልጸን ፖለቲካዊ ትንታኔ ከይወጸ፡ ኣስዒቡ፡-“መሪሕነት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ፡ ኣብ ኤርትራ ሓደ ንወተሃደራውን ፖለቲካውን ባህሪ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ዘነጸር፡ ብሩህ ስትራቴጂካዊ ጠመተ ዘለዎ ሃገራዊ ሰውራዊ ግንባር ክምስርት ካብ መጀመርያ ብንጽህና ኣይተላዕለን። ስለ ዝኾነ፡ ውሽጣዊ ኩነታትን ዝምድናታትን ዝተፈላለዩ ኣካላት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ፡ ማለት ላዕላዎይ ባይቶን ኣብ ከሰላ ዝዓስከረ ሰውራዊ መሪሕነትን፡ ካብ ክፉእ ናብ ዝሸፍኦ ይሰጋገር ነበረ።” ኣስዒቡ'ውን፡-“ላዕላዎይ ባይቶ ብዛዕባ ኣገዳስነት ምዕሚቕ ሃገራዊ ሓድነት ኣብ ዝለዓለሉ፡ ነቲ ኣብ መንጎኡን መንጎ መርሕነት ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ ዝረኦ ዝነበረ ዘይምርድዳእ፡ መዝሚዙ ንረብሕኡ ክልውጦ ድሕር ኣይበለን።” ኣብ ዝብል ጸቕጠ።

ፍልልያትን ምፍሕፋሕን እንተላይ ምምቕቓልን ኣብ ውሽጢ ሓይልታት ሰውራ ኤርትራ፡ ካብ'ቲ ኣብ ውሽጢ ካልኣት ናይ ሳልሳይ ዓለም ምንቅስቃሳት ዝረኦ ፍልልያትን ምምቕቓላትን ከም ዘይፍሉ፡ ኣጸቢቐ ክፍለጥ ዘለዎ ጉዳይ'ዩ።

ማሕጃብ ኣልጃዓሊ፡ ኤርትራዊ መቐል ዘይብሉ፡ ነቲ ኣብ ውሽጢ ሕብረተ-ሰብ ሰውራ ኤርትራ ዝረኦ ዝነበረ፡ ክሳብ ክንደይ ሓደገኛ ኣንፈት ከም ዝሓዘ ከብርሀ ከሎ፡-“ብዙሓት ኤርትራውያን ወገናት፡ ብፍላይ ኣብ ላዕላዎይ ባይቶ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዘለዉ መራሕቲ፡ ካብ ፈለማ፡ ነቲ ኣብ መንጎ ውድባት ኤርትራ ብሓፈሻ፡ ኣብ መንጎ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ብፍላይ ዝተራእየ ምፍሕፋሕት ክምዝምዙን ከሳውሩን ድሕር ኣይበሉን። ከምኡ ብምጻኑ፡ ላዕላዎይ ባይቶ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ንዝረኣዩ ወይ ዝለዓሉ ፍልልያት ክደፍኑ፡ ንኤርትራውያን ብሓሶት ክደናግሩ ግዜ ኣይወሰዱን። ንተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ብፖለቲካ፡ ብባህልን ስነ-ሓሳብን ክመርሑ፡ ከማዕብሉን ክደጋገፉን ፈጸሞም ኣይተራእዩን። እዚ ድማ ንኹሎም ሕምቕ ዝምነዩ፡ ብፍላይ ንኤርትራዊ ሃገራዊ መንነት ክትንክፉን ክበታትኑን ዝደልዩ ኢትዮጵያውያን ገዛእቲ ክሕግዝ ባብ ኣርሑ። እታ ኣብ ከሰላ ዝዓስከረት፡ መዓልታዊ ኩነታትን ምዕባለታትን ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ክትከታተልን ክትመርሕን ዝተመዘዘት ከይተረፈት ታሪኻዊ ሓላፍነታ ዘንገዐት።” ቀጸሉ'ውን ብዛዕባ ሰውራዊ መሪሕነት፡-“ሰውራዊት መሪሕነት ብኣቃውማኣን ፖለቲካዊ ብስለታን፡ ኣምሳል ላዕላዎይ ባይቶ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ብምንባራ፡ ኣብ'ታ ካብ መሬት ኤርትራ ዘይትርሕቕ ሱዳናዊት ከተማ ከሰላ ብምዕስካራ፡ ብግብሪ ይኹን ብመንፈስ ካብ መዓልታዊ ህይወት ተጋደልቲ ብምርሓቓ፡ ንውድባዊ ዓቕሚ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ከተማዕብል ይትረፍ፡ ኣብ ውሽጣዊ ቅሩቕሳት ጢሒላን መሳርሒ ላዕላዎይ ባይቶ እናኾነት፡ ስርሓ ኣብ ምምቕቓል ተጋደልቲ ተሓጽረ።” ብብስለት ነቲ ዝነበሮ ርእይቶ ከንጸባርቕ ፈተነ።

ብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ብ1961 ከም ዝተጀመረ ፍሉጥውን እንተ ነበረ፡ ንሕልሚ ምሕራርን ምምራሕን ኤርትራን ህዝባን ዘገልግል ንጹር ስትራቴጂ፡ ካብ ጉጉይ ናይ ኣርባዓታትን ግዜ ፈደረሽንን ዘርሕቕ ወይ ዘወግድ ፖለቲካዊ ፕሮግራም ክሰኣል ወይ ክንደፍ ኣይተኻእለን። ብስንኪ'ዚ ኣገደሲ ዕላማ ዘነጽር ሰነድ ዘይምህላወን ዘይምትግባሩን፡ ብስንኪ ነውራም ተግባራትን ጠመተን መራሕቲ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ፡ ብመጠኑ ድማ መራሕቲ ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራን፡ ሕልሚ ኤርትራውያን ንናጽነትን ሓርነትን ኣብቲ እዋን ክገሃድ ከም ዘይክእል ምስ ግዜ እናበርሀ ክመጽእ ጀመረ። መሪሕነት ሰውራ ኤርትራ፡ ብቐንዱ መሪሕነት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ፡ ዝድለ ትምህርትን ልቦናን ክቐስሙ ብዘይምክኣሎም፡ እቲ ሰውራ ኣብ ሽግራት ምምስራት ኣርባዕተ ወተሃደራውያን ክፍልታት ኣብ ምጥሓል፡ ንመጻኢ ክሰርሓሉ ኣብ ዘይክእል ታኼላ ድማ ሰጠመ።